

Vad du kan göra som markägare

BÄTTRE VATTEN I HEDSTRÖMMEN VID SKOGSBRUK

Hedströmmen är en vacker å som rinner genom Västmanland och har sina källflöden i Dalarna och Örebro län. Under den flera mil långa sträckan rinner vattnet genom skogslandskap, åkerlandskap, kulturhistoriskt landskap och genom samhällen.

De små rännilarna högt upp i skogen rinner ihop med bäckarna som sedan mynnar i åarna och sjöarna. Dessa bildar tillsammans Hedströmmens vattensystem som sedan rinner ut i Mälaren.

Vattenkvaliteten i Hedströmmen är ett resultat av all markanvändning från alla rännilar, diken, bäckar och åar i avrinningsområdet* som sträcker sig från Hedströmmens källflöden i Dalarna till Mälaren i söder. De som brukar

marken i Hedströmmens avrinningsområde har därför ett stort ansvar för att vattenkvaliteten ska vara god.

Livskraftiga bestånd av flodpärlmussla, det vill säga god föryngring med många småmusslor, är en bra indikation på att naturbrukandet i avrinningsområdet sker med god hänsyn till vattenkvaliteten.

I detta informationsblad visar vi hur skogen kan brukas för att bevara kvaliteten på vattnet i Hedströmmen.

PLANERA OCH UNDVIK KÖRSKADOR

Planera skogsbruksåtgärder under barkmarksösongen så fuktiga partier och bäckar kan identifieras. Då minskar risken för att skogsmaskiner orsakar körskador som kan påverka vattnet. En bäckfåra som är torr på sommaren kan ha ett stort flöde vid höst och vårfloed. Tänk på vilken effekt en åtgärd kan få nedströms.

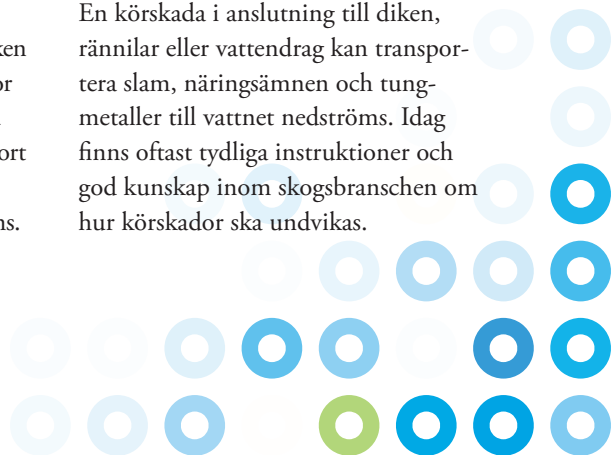

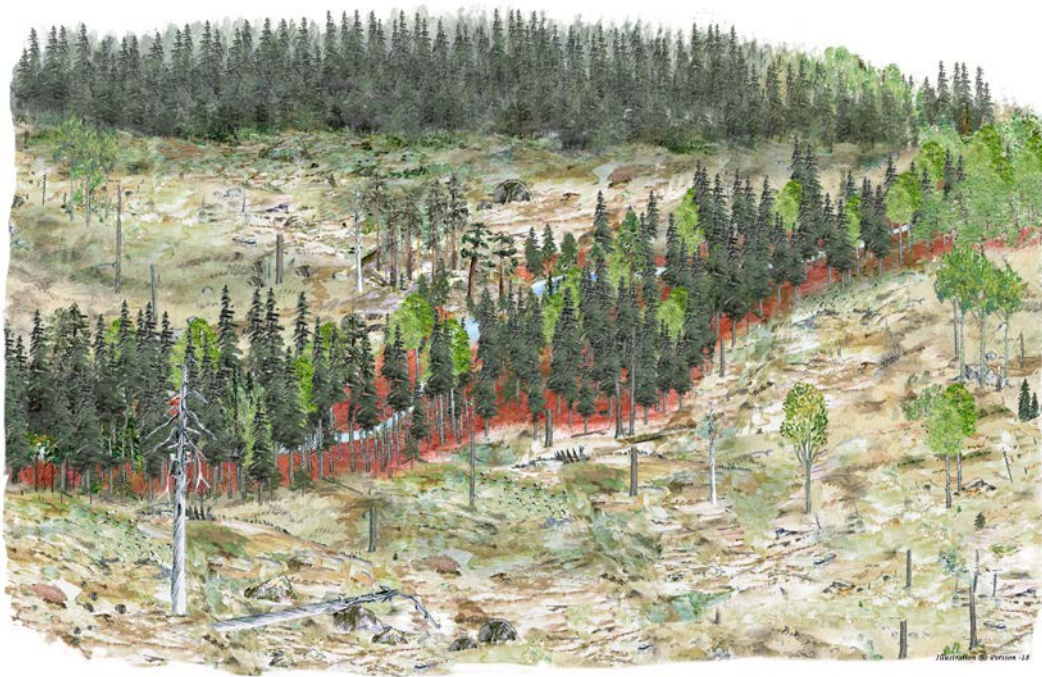
Foto: Vanja Strand

Genom att bygga en bro av virke kan virkes transporter ske utan att skada vattnet.

En körskada i anslutning till diken, rännilar eller vattendrag kan transportera slam, näringsämnen och tungmetaller till vattnet nedströms. Idag finns oftast tydliga instruktioner och god kunskap inom skogsbranschen om hur körskador ska undvikas.

***Avrinningsområde** är det landområde, inklusive sjöar, som avvattnas via samma vattendrag. Området avgränsas av topografin som skapar vattendelare gentemot andra avrinningsområden.

Lämna kantzoner vid avverkning. Bredden på zonen ska anpassas till skogens, markens och vattnets särskilda egenskaper på platsen.

Lilla bilden visar översilningsmarker i dikessystem.

Illustrationer: Bo Persson

LÄMNA KANTZONER MOT VATTENDRAG

Vid åtgärder i skogen ska en funktionell kantzon av träd och buskar lämnas mot vattendrag och sjöar. I det området bör inte skogsmaskiner köras och skog bör inte huggas. Kantzonen fungerar som ett reningsfilter som hindrar tungmetaller, näringsämnen och slam från närliggande åkrar och hyggen att nå vattnet och förorena det.

Träden som lämnas blir en skärm som beskuggar vattnet och håller det på en jämn och kall temperatur som gynnar djurlivet. Lövträden är särskilt viktiga eftersom de ger bättre vattenkvalitet och eftersom löv som faller ned i vattnet är bra födoresurs för livet där. Grenar och träd som hänger ut över vattnet ger skydd åt fiskar och andra djur.

ANPASSA VÄGTRUMMOR

Vid anläggning av väg som korsar en bäck bör en bro eller valvbåge anläggas istället för en vägtrumma. En valvbåge eller en bro bevarar bäckens naturliga bottenstruktur vilket underlättar passage för fiskar och andra djur.

Vägtrummor riskerar att bli vandringshinder så fiskar får det svårt att simma igenom det släta röret där

Foto: Arne Öberg

Valvbåge med naturlig botten där djurlivet i vattnet lättare kan röra sig.

strömhastigheten blir för hög. Idag finns ekonomiska stöd för att åtgärda vandringshinder.

UNDBIK ATT DIKESRENSA I ANSLUTNING TILL VATTENDRAG

Under 1900-talet har det dikats mycket på skogsmark och bäckar har rätats för att vattnet skall rinna bort från marken och öka skogens tillväxt. I vissa skogar går det att mäta skillnad i skogstillväxt och i vissa skogar är det mindre eller ingen skillnad i tillväxten.

Den höga hastigheten som vattnet får i ett dike för med sig jord och annat eroderat material som sedan sedimenterar i vattendrag nedströms. Där riskerar materialet att sätta igen de bottenar som flodpärlmussla och öring behöver för

sin fortlevnad. Diken som mynnar i bäckar bör därför behandlas mycket varsamt.

Den som utför dikesåtgärder bör ha lämplig utbildning, till exempel kursen *Natur- och kulturhänsyn dikesrensning*.

Vid planering av dikesåtgärder bör man tänka på vilka effekter de får nedströms. Vid dikesrensning bör det finnas en översilningsmark eller sedimentationsdamm där det eroderade materialet stannar. Idag finns branschgemensamma målbilder för dikningsåtgärder.

ANLÄGGA ELLER ÅTERSKA VÅTMARKER

Våtmarker fungerar som reningsverk i naturen där vattnet får en möjlighet att filtreras innan det fortsätter ut i bäckarna och vidare ut i Hedströmmen.

En våtmark kan återskapas genom att diken läggs igen på lågproduktiv mark som inte haft ökad skogstillväxt. Våtmarken gynnar även viltet och kan bidra till bättre jaktmarker för markägaren. Det finns flera ekonomiska stöd för att anlägga eller återskapa våtmarker.

Läs mer på www.griponlife.se